

Asia: VN/7057/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tupakoinnista aiheutuu yhteiskunnalle mittavia taloudellisia kustannuksia, jotka ylittävät tupakkaverosta saatujen verotulojen määrän. THL:n arvion mukaan vuonna 2020 tupakoinnin aiheuttamat kustannukset olivat Suomessa keskimäärin noin 1,3 miljardin euroa.

Tupakoinnin vähentymisen myötä myös kustannusten vähentymisestä on jo näyttöä, sillä vuonna 2012 vastaavat kulut olivat 1,5 miljardia euroa. Vaikka tupakointi vähenee, aiheuttaa se edelleen merkittäviä kustannuksia ja vältettävissä olevaa kuormitusta muun muassa terveydenhuollolle.

Tupakkapolitiikkamme perustuu vahvasti tutkimustietoon ja useaan näyttöön perustuvan keinon yhteisvaikutukseen. Tämän keinovalikoiman toimivuudesta on meillä luotettavia todisteita: Vuonna 1990 päivittäin tupakoivia oli työikäisestä aikuisväestöstä 26 prosenttia, ja vuonna 2020 11 prosenttia. Tupakoinnin väheneminen näkyy jo myös mm. tupakoinnista aiheutuvien syöpätautien sekä sydän- ja verisuonitautien määrässä. Suomen kehitys osoittaa, että tupakoinnin vähentyminen on mahdollista ilman, että savukkeet korvataan uusilla tupakka- ja nikotiinituotteilla.

Suomen ratifioiman kansainvälisen tupakkasopimuksen (FCTC) verotusta ja hintaa koskevan artiklan 6 toimeenpano-ohjeiden mukaan tupakkaverotuksen korottaminen on erityisen tärkeää nuorten suojelemiseksi kokeiluilta ja tupakan kulutukselta. Tupakkaveron korottaminen on tutkimusten mukaan tehokkain keino ehkäistä nuorten tupakointia, ja sillä voidaan myös tehokkaasti edistää tupakoinnin lopettamista aikuisten keskuudessa.

Tupakkaverolaki (1470/1994), jonka tarkoituksena on valtion tulojen kerryttäminen ja tupakkalain tavoitteiden edistäminen, tukee merkittävästi tupakkalain tavoitetta savuttomasta ja

nikotiinittomasta Suomesta vuoteen 2030 mennessä. Tupakkatuotteiden hintaan ja verotukseen vaikuttavat toimenpiteet ovat tehokas keino vaikuttaa tupakointiin ja muiden nikotiinituotteiden käyttöön väestötasolla.

Pidämme niin fiskaalisesti kuin terveystaloudellisestikin tärkeänä Suomessa käytössä olevaa arvo-, yksikkö- ja vähimmäisveroon perustuvaa verorakennetta. Tällä kolmeen elementtiin perustavalla verorakenteella voidaan verottaa tehokkaasti kaiken hintaisia tupakkatuotteita. Verorakenne on myös rajannut mahdollisuuksia kasvattaa katteita kalliimpien tuotteiden osalta.

Tuemme maltillisia puolivuositain tapahtuvia tupakkaveron korotuksia, joiden hyödyistä on näyttöä: savukkeiden kulutus on laskenut ja verotulo kasvanut tavoitteita vastaavasti. Tärkeää on, että korotuksilla hinta nousee inflaatioita enemmän.

Myös harmaat ja laittomat markkinat ovat edelleen hallinnassa, vaikka tupakkatuotteiden hintaerot lähialueisiin verrattuna on suuret. Lisäksi on merkillepantavaa, että Suomessa verottamattomien tupakkatuotteiden kulutus on ollut suhteellisen vakaata.

Pidämme tärkeänä, että kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden – myös tupakkaa sisältämättömien nikotiinituotteiden – veroa korotetaan säännöllisesti. Nikotiini on tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden tärkein riippuvuutta aiheuttava ainesosa. Se on erittäin myrkyllinen kemikaali, joka aiheuttaa erilaisia haittoja elimistössä jo pieninä pitoisuuksina ja jolle lasten ja nuorten aivot reagoivat erittäin herkästi. Veronkorotukset voivat estää nuoria aloittamasta nikotiinituotteiden käyttöä ja ehkäistä aikuisia siirtymistä halvempiin tuotteisiin lopettamisen sijaan, mikä voisi muuten pitää väestön nikotiiniriippuvuuden ennallaan tai jopa lisätä sitä.

Sähkösavukeneiteiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden veroa ei ole korotettu veron asettamisen jälkeen 2017 (sähkösavukkeet) ja 2022 (kuumennettavat tupakkatuotteet). Esitysluonnoksessa niille ei ole suunniteltu veronkorotuksia tulevina vuosina, kuten ei myöskään nikotiinipusseille. Se ei ole perusteltua väestön terveyden eikä valtiontalouden kannalta. Minkään tupakka- ja nikotiinituotteen käyttöä ja käytön yleistymistä ei ole syytä tukea verotuksellisesti. Näin ollen myös niiden veroa tulisi korottaa säännöllisesti.

Pidämme myös tärkeänä sitä, että veromuutoksia toteutetaan tarvittaessa nopeasti toimeenpantavilla hallituksen esityksillä. Esitämmekin, että sähkösavukeneiteiden, kuumennettavien tupakkatuotteiden ja erityisesti nikotiinipussien, verotusta arvioidaan puolen vuoden välein ja korotetaan veroa tarpeen mukaan, jotta verotus tukisi tupakkaverolakiin kirjattua fiskaalista ja tupakkalain tavoitetta.

Esitysluonnoksessa tuodaan esiin, ettei sähkösavukeneiteiden, kuumennettavien tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden verollisen kulutuksen, matkustajatuonnin ja laittoman välittämisen kehityksestä ole vielä riittävästi tietoa näiden tuotteiden verotuksen muuttamiseen. Virallinen tupakan tilastointi perustuu veroilmoitustietoihin, mikä on riittämätöntä. Esitämme, että tukkuportaan myyntitiedot veloitetaan luovuttamaan valtiovarainministeriölle tilastointia varten, jolloin kulutusta pystytään seuraamaan tarkemmin.

Hara Mervi
Suomen ASH ry